

LAUSUNTOPYYNTÖ IHMISKAUPAN VASTAISEN TOIMINTAOHJEEN PÄIVITTÄMISTÄ VARTEN

Turun lasten ja nuorten oikeuspsykiatrian tutkimusyksikkö

11.8.2025

Vastauksia kysymyksiin:

Kohdat 1 ja 2:

Lasten ja nuorten oikeuspsykiatrian tutkimusyksikköön tulee lähinnä melko pieniin lapsiin kohdistuvia kaltainkohteluepäilyjä. Todennäköisesti ihmiskauppaepäilyjä liittyy enemmän aikuisiin ja nuorisoiikäisiin. Näemme mahdollisena haasteena ainakin sen, että viranomaiset (poliisi, sosiaalitoimi, syyttäjälaitos, tuomioistuin) eivät tunnista ihmiskauppaa. Joissain yksittäisissä yksikköömme tulleissa virka-apupyynnöissä on ollut epäilyä ihmiskaupasta liittyen perheen ulkomailta tulleeeseen äitiin (pakkoavioliitot, naisen eristäminen kotiin, ulkopuolisten kontaktien estäminen, väkivalta ja taloudellinen väkivalta). Usein kuitenkin tuntuu siltä, että poliisi lähtee tutkimaan ja syyttäjä syyttämään ns. varmoja epäilyjä, eli vain väkivaltaa tai vapaudenriistoa tms. Jonkin verran meille tulee epäilyjä nuorten ”hatkamatoilla” kokemasta hyväksikäytöstä, seksuaalipalvelujen ostamisesta nuorelta, nettivälitteisestä hyväksikäytöstä. Osataanko näissä tilanteissa aina ajatella ihmiskaupan mahdollisuutta? Miten korkea poliisin tutkintakynnys on, entä näyttökynnys, jotta saataisiin tuomioita? Tämä liittyy varmasti vahvasti myös resursseihin. Suhtaudutaanko hatkanuoriin tavalla, joka tekee heille kokemuksistaan kertomisen helpoksi?

Kohta 3:

Onko terveydenhoidossa ja sosiaalitoimessa riittävää viranomaisyhteistyötä? Onko selkeät toimintalinjat epäilytapauksissa? Varhainen tunnistaminen on yksi tapa ehkäistä rikoksia. Esim. lasten pahoinpitelytapauksissa lieenee useimmilla hyvinvointialueilla jo selkeät toimintaohjeet ja prosessit, miten asioita lähdetään viemään eteenpäin. Tämä on vaatinut usean vuoden kouluttamista ja puheeksi ottoa. Luonnollisesti myös koulutuksia joudutaan pitämään yhä uudestaan, koska työntekijät vaihtuvat. Jonkinlaisen selkeän toimintaprosessin luominen voisi helpottaa asioiden eteenpäin viemistä tapauksissa, joissa epäily ihmiskaupasta rivityöntekijälle herää.

Kohta 4:

Onko tunnistamiselle selkeitä kriteerejä? Yleistä tiedottamista voisi lisätä, kouluun ja terveydenhuoltoon, sosiaalitoimeen jne. Myös nuorison käyttämillä somekanavilla voisi olla asiasta tietoa. Uhrien tavoittamisen helpottamiseksi olisi tärkeää, että kaikki maahan muuttavat pyrittäisiin integroimaan yhteiskuntaan. Eli ei saisi olla mahdollista, että kukaan jää vain kotiin, ei opettele kieltä, on puolison tulkkauksen varassa asioidessaan viranomaisissa, on taloudellisesti riippuvainen puolisoista. Kaikki ns. kotiaidit pitäisi pyrkiä tavoittamaan, ja kertoa heille perusoikeuksista. Tällä hetkellä voi olla, että uhri ei itse tunnista olevansa uhri, jolloin ei myöskään osaa hakea apua. Työelämään liittyvä ihmiskauppa on ehkä helpompi tunnistaa, joten pitäisi pyrkiä lisäämään tietoisuutta myös muista muodoista.

Kohta 5:

Jotta uhreja voidaan auttaa, heidät on tunnistettava. Eli tunnistamisen helpottaminen mm. koulutusta lisäämällä. Pitkäkestoiset tukisuhteet ja luottamuksen rakentaminen yleensä helpottaa asioiden puheeksi

ottamista. Onko mahdollista luoda viranomaisille ”checklist” ihmiskaupparikoksen ja uhriasemaan vaikuttavien haavoittuvuustekijöiden tunnistamiseksi?

Kohta 6:

Voisiko poliisille ja syyttäjille lisätä erikoistumiskoulutusta näihin asioihin? Vrt. esim. lapsirikosasioita tutkivilla poliiseilla on yleensä tähän lisäkoulutus, samoin syyttäjät ovat yleensä erikoissyöttäjiä. Toki näitä asioita olisi hyvä myös aktiivisesti etsiä, kuten poliisi toimiikin esim. netissä tapahtuvien rikosten suhteen. Tämä on myös pohjimmiltaan resurssikysymys, eli onko viranomaisilla aikaa ennaltaehkäisevään työhön.